

Урок 47

Тема. Уславлення могутності, розуму та інтуїції людини, її здатності не схилитися в екстремальних ситуаціях (ТЛ) Поглиблення поняття *ідея твору*

Мета (розвиток компетентностей). *Предметних і комунікативних:* знання і розуміння сюжету оповідання «Запах думки», знання терміну *ідея літературного твору*; *уміння* переказувати, коментувати й інтерпретувати почутий та/або прочитаний текст, відповідати на запитання за змістом прочитаного/почутого, розповідати про Лероя Кліві; розкривати моральні цінності, що утверджуються у творі (людська стійкість в екстремальних ситуаціях, сила духу й могутність людського розуму та інтуїції); формулює проблематику та головну ідею оповідання; висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним оповіданням, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ; проводить паралелі між образами й ситуаціями, зображеними в оповіданні «Запах думки», і власним життєвим досвідом; відтворює окремі художні засоби у власному мовленні. **Ключових:** розвиток уміння визначати головну і другорядну інформацію у прочитаному/почутому тексті, логічно обґрунтовувати висловлену думку; формування ціннісних орієнтацій (повага до культури інших народів, розуму і науки, відповідальності за доручену справу, сили людського духу).

Обладнання: ПК, презентація за темою уроку, підручники, зошити.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Людина – це істота, яка змінює світ здебільшого силою власної уяви.
Іммануїл Кант, німецький філософ.

Зміст уроку

I. Актуалізація та корекція знань.

Хвилинки творчості. Гра «Спіймай помилку». (На картках або онлайн.)

1. Р.Шеклі – англійський письменник – фантаст. (Американський)
2. На поштовому зорельоті зламалася система опалення. (Система охолодження)
3. Корабель вибухнув під час посадки. (Приземлення)
4. Кліві викинув поштову сумку, щоб вона не заважала. (Зберіг)
5. Біля уламків корабля Кліві підібрав контейнер з аптечкою. (Металевий стержень)
6. Звірі на дивній планеті спілкувалися за допомогою свисту. (Телепатії)
7. Героя переслідували зелені вовки та червона пантера. (Жовто-бура пантера)
8. Кліві втратив свідомість, коли на нього вищирилася пантера. (Вовк)
9. Щоб налякати чотирьох вовків, Кліві прикинувся левом. (Пантерою)
10. Коли герой прикинувся деревом, його видав дятел. (Кущем)
11. Щоб врятуватися від звіриної зграї, Кліві влаштував дощ і потоп. (Пожежу)
12. Поштмейстер пообіцяв нагородити Кліві, бо той зберіг планету від пожежі. (Зберіг пошту)

II. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми. **Робота з епіграфом.** Як людина може змінити світ силою власної уяви? Що мав на увазі І. Кант?

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу.

Коментар учителя. Головний герой має навчитися виживати в нових умовах або загинути. І він зміг, бо надзвичайні обставини виявляють в людині можливості, про які вона й не здогадується. Він став телепатом, який переміг інопланетних тварин, і здивував рятувальників, тим, що не було жодного опіку, хоча він перебував в епіцентрі пожежі.

Авторська метафора: людина має горіти в боротьбі, але не здаватися. Образ вогню в оповіданні може символізувати силу людського розуму, бо сила вогню здатна все змитати на

своєму шляху. Лерой Кліві врятувався лише завдяки силі волі та силі свого розуму. Адже людині дано розум, можливість мислити, щоб творити і перебудовувати світ навколо себе. Тому оповідання Шеклі - справжній гімн людині і її розуму.

Культурологічний екскурс. У світовій культурі є два погляди на поняття «думка».

Учені називають матерією все, що нас оточує, все те, з чого створений світ. Але будь-яка думка є нематеріальною, бо її не можна сприйняти органами чуттів. Це погляд матеріалістів. Ідеалісти, навпаки, твердять, що розум і думка - теж знаряддя пізнання: те, що не можна сприйняти органами чуття, можна «побачити» розумом і сприйняти думкою. Вони вважають, що матеріальний світ - це втілення думки в інших формах існування.

Роберт Шеклі в оповіданні «Запах думки» близький до поглядів ідеалістів. Він матеріалізує думку. Думки, що мають запах, - не що інше, як людське мислення, свідомість, розум. І умінням мислити, наявністю розуму людина відрізняється від тварин, виживає в природі, перемагає несприятливі обставини.

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій.

Розповідь про героя (за домашнім завданням). Від автора або від імені героя (самохарактеристика): чому я обрав професію поштаря, які пригоди пережив, що зрозумів після перебування на планеті. (Варіант. Робота в групах: день 1, день 2 і день 3).

Евристична бесіда.

- З якою метою автор уподібнює Кліві (людину) до тварин, рослин? Що його виділяє?
- Чому кожне наступне уявне перетворення героя приносить йому нові небезпеки?
- Що уособлюють звірі, які переслідують Кліві?
- У які моменти тіло «зраджує» Кліві, перетворює його на жертву? Що дозволяє у ці миті врятуватися? Чому автор акцентує нашу увагу на цих моментах?
- Кліві силою думки створює певні образи. Який з цих образів символізує силу розуму?
- У яких творах вам зустрічався цей образ? (Грецькі міфи. «Мауглі».)

Робота з ілюстрацією (с. 281). Як ви гадаєте, чому митець зобразив вогонь в образі людини? Чи зобразив людину в образі вогню? З яких деталей складається ця картина? Якби це був малюнок Лероя Кліві, які з деталей були б зайвими? Що б ви додали до образу?

Робота в групах. Група 1. Уявіть себе в ролі менеджерів космічної туристичної агенції, яка організовує екзотичні тури на планету З-М-22. Прорекламуйте свої послуги. **Група 2.** Уявіть себе в ролі служби безпеки туристичної агенції. Які заходи забезпечення туристів від загроз ви запропонуєте?

Проблемне питання. Чому думку поряд з Кліві також можна вважати головною дійовою особою у творі? Головним героєм оповідання є Кліві чи потік його думки, розум?

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань. Узагальнююча бесіда.

- Якими якостями автор наділяє свого героя? Чому Шеклі робить свого героя, звичайного поштаря, переможцем над фантастичними створіннями?

- Чи можна стверджувати, що автор вірить у силу людського розуму? Аргументуйте відповідь посиланням на текст. Сформулюйте провідну думку оповідання.

Сенкани «Думка», «Розум».

VI. Підбиття підсумків. Рефлексія. Прийом «Дві зірки, одне побажання». Першу зірку я вручаю тому, що мені сподобалось найбільше в роботі групи... Другою зіркою я винагороджу себе за те, що я... Моє побажання, що треба було б покращити...

Працюємо вдома. 1. Виконайте завдання 3 або 4 (за вибором) до оповідання на с. 283 підручника. 2. Укладіть кроссенс до оповідання «Запах думки».